

3) забезпечувати наступність цінностей і сприйняття світу різних поколінь.

Література:

1. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта сталого розвитку. Парціальна програма для закладів дошкільної освіти. Київ. 2019. <http://zolotiiipivnik.in.ua/wp-content/uploads/2020/02/partsialna-programa-doshkilnyatam-osvita-dlya-stalogo-rozvytku.pdf>
2. Іванчук С.А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку: монографія. Дніпро : Вид-во ЛІРА, 2022. 466 с.
3. Коломієць Л.В. Стратегія сталого розвитку : навч. посібник. Кропивницький : 2019. 126 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/f8165d04-dc0b-48fe-a170-711ed290f78d/content>
4. Сталий розвиток суспільства : навчальний посібник / авт.: А. Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. Київ; 2011. 392 с. http://msdp.undp.org.ua/data/publications/rozvytok_suspilstva_undp.pdf
5. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. Київ : НУХТ, 2022. 337 с. https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/stratetiia_staloho.pdf
6. Хрестоматія з освіти для сталого розвитку (для формування екологічно-економічно- й соціально-доцільної поведінки дітей дошкільного віку): навчально-практичний посібник для закладів дошкільної освіти / укладачі. С.А. Іванчук, С.С. Кочнева. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 185 с.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мізин Тетяна

*Студентка факультету педагогічної
та мистецької освіти Полтавського
національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка
tanya.mizin98@gmail.com*

Національно - патріотичне виховання – один із найбільш дієвих на сьогодні напрямів реалізації оновленої державної ідеології та політики; напрям культурної й освітньої діяльності, що особливо нагальним визначається стосовно дітей і молодого покоління. Реалії, з якими зі стикнулася наша держава після початку російської військової агресії, згуртування українців навколо ідеї перемоги над загарбником визначила правильність підходів у національній політиці України за часів незалежності.

Основи патріотичного виховання дітей дошкільного віку відображено в низці законодавчо-нормативних документів періоду 2015/2016 рр.: Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016/2020 рр.) (затверджено Указом президента України від 13. 10. 2015 р. за № 641) Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (від 16. 06. 2015 р. № 641), Постанові МОН України "Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді" (2015 р.), інструктивно-методичних рекомендаціях МОН України "Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах" (2016 р.)

Окремі аспекти проблеми патріотичного виховання розглянуто у наукових працях В. Бичка, О. Забужко, І. Надільного, І. Стогнія, В.Шинкарука та ін. У роботах І. Бега, А. Богуш, М. Боришевського, В.Котирло, Ю.Трофімова, О. Чебикіна та інших, досліджено

поняття "патріотизм". Проблему патріотичного виховання дітей досліджують сучасні педагоги П. Ігнатенко, Н. Косарева, Л. Крицька, В. Поплужний, Ю. Руденко, М. Стельмахович, П. Щербань та ін.

Дошкільний вік є сенситивним для закладання основ патріотичного виховання, формування патріотичної самосвідомості, громадянської відповідальності дитини. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку є одним з важливих напрямів їхнього соціально-морального виховання.

Актуальність проблеми патріотичного виховання дошкільників обумовлена тим, що формування громадянської позиції полягати в прищепленні їм любові до рідної землі, товариськості, розумної достатності, цінності родинного життя, духовного повсякденного буття, уважного ставлення до людей [3, с. 27].

Метою патріотичного виховання є успадкування духовних надбань українського народу; вивчення вікових традицій та героїчних сторінок історії українського народу та його Збройних сил; виховання моральної відповідальності за все, що робиться на рідній землі, палке прагнення боротися за розквіт, велич і могутність Батьківщини, готовності її захищати; виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки; формування національного самоствердження, любові до рідної землі, держави, родини, народу [6].

Виховання нового покоління українських патріотів слід розпочинати вже з періоду дошкільного дитинства. Про це зазначено у змісті Базового компоненту дошкільної освіти України, в якому наголошено на важливості та необхідності раннього прилучення дитини до системи культурних цінностей і традицій українського народу, його фольклорної скарбниці, виховання шанобливого ставлення до рідної мови, формування культури міжетнічних та міжособистісних взаємин [2].

Організація роботи з патріотичного виховання дітей визначає свою специфіку, пов'язану, перш за все, з віком вихованців. Найсприятливішим для початку систематичного патріотичного виховання є середній дошкільний вік, коли особливо активізується інтерес дитини до соціального світу, суспільних явищ.

Цілеспрямоване патріотичне виховання повинно поєднувати любов до найближчих людей з формуванням такого ж ставлення і до певних феноменів суспільного буття. З цією метою факти життя країни, з якими ознайомлюють дошкільнят, ілюструють прикладами з діяльності близьких їм дорослих, батьків залучають до оцінки суспільних явищ, спільної участі з дітьми у громадських справах.

Почуття патріотизму та національної гідності формуються на основі інтересу дітей до власного оточення. Дорослі впливають на дитину вчинками, поглядами та моделлю поведінки, адже в ранньому віці малюк спершу фіксує емоційне ставлення, а вже потім засвоює певні знання.

Як зазначає Т. Поніманська, важливою умовою формування національних почуттів та елементів національної свідомості у ранньому дитинстві є їхня моральна спрямованість [7]. Навички моральної поведінки є невід'ємною складовою розвитку дитини, а також передумовою патріотичного виховання, оскільки визначають її вчинки, зумовлюють ставлення до навколишньої дійсності, дорослих, однолітків. Як синтетична якість, патріотизм охоплює емоційно-моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства.

О. Лещенко пропонує включити до змісту *патріотичного виховання дошкільників* такі складові [4]:

по-перше, шанування місця власного народження і місця постійного мешкання як своєї батьківщини, любов і турбота про це територіальне формування, поважання місцевих традицій, відданість до кінця життя цьому місцю. Залежно від особистого сприйняття, інтелектуального розвитку і глибини самосвідомості, межі батьківщини особистості можуть поширюватися від власного будинку до обласних масштабів;

по-друге, повагу до своїх предків, любов і терпимість до своїх земляків, бажання допомагати їм і утримувати від поганих вчинків. Вищим показником патріотичних відносин є бажання добробуту всім співвітчизникам, тобто усвідомлення буття суспільства, яке можна назвати громадянською нацією;

по-третє, орієнтування суб'єкта патріотичних відносин і діяльності на конкретні щоденні справи щодо поліпшення стану своєї малої батьківщини, її благоустрою, допомоги своїм землякам співвітчизникам (починаючи від підтримання в охайному стані жител, під'їздів і добрих стосунків із сусідами до розвитку свого міста і країни загалом).

У цьому контексті основними напрямками патріотичного виховання дітей дошкільного віку:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство; ▪ ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- ознайомлення з традиціями і культурою свого народу;
- формування знань про людство.

До ефективних методів і форм організації патріотичного виховання належать: екскурсії вулицями рідного міста, до історичних пам'яток, визначних місць; розповіді вихователя; бесіди з цікавими людьми; узагальнюючі бесіди; розгляд ілюстративних матеріалів; читання та інсценування творів художньої літератури; заняття; ігри; розв'язання проблемних ситуацій; запрошення членів родин у дитячий садок; спільні з родинами виховні заходи; зустрічі з батьками за межами дошкільного закладу, за місцем роботи; участь у громадському житті міста та ін..

Організуюючи народознавчу роботу з дошкільниками, вихователі повинні в комплексі розв'язувати пізнавальні, навчальні, розвивальні, виховні та мовленнєві завдання. Пізнавальні завдання передбачають розширення обсягу знань дітей про Україну, її історію, культуру, природні багатства, природу рідного краю. Навчальні завдання включають формування перших наукових народознавчих та історичних понять, у майбутньому – основи наукового мислення, національної свідомості, самосвідомості та психології. Розвивальні завдання - це розвиток усіх психічних процесів у дитини: запам'ятовування, уважності, зосередженості, логічного мислення, уяви. Мовленнєві завдання є супутніми на кожному народознавчому занятті. Словник дітей поповнюється обраними виразами, коли вони слухають фольклорні твори та твори українських письменників, кожне заняття супроводжується розповідями дітей про бачене, почуте, пережите. Виховні завдання мають на меті прищепити дітям насамперед любов до рідного краю, до землі своїх предків, до рідної мови, оселі, до батьківщини, почуття гордості за свій народ, повагу до національної культури, національних звичаїв та оберегів. Природними національними рисами характеру українців вважають щирість, гостинність, доброту, мудрість, щедрість. Отже, ці риси особистості потрібно виховувати у дитини, використовуючи для цього багатий народознавчий матеріал [5, с.291].

Прилучаючись до народознавства, діти поступово утверджуватимуться у думці, що кожен народ, у тому числі й український, має звичаї, які є спільними для всіх людей. Пізнаючи традиції, народну мудрість, народну творчість (пісні, казки, прислів'я, приказки, ігри, загадки тощо), розширюючи уявлення про народні промисли (вишивка, петриківський розпис, яворівська іграшка), вони поступово отримують більш-менш цілісне уявлення про втілену в художній і предметній творчості своєрідність українського народу. Водночас у дітей розширюються знання про характерні для рідного краю професії людей, про конкретних їх представників. При цьому вихователь повинен не стільки піклуватися про збагачення знань, скільки про їх творче засвоєння, розвиток почуттів дітей. У дошкільному віці вони залюбки беруть участь у народних святах і обрядах, пізнаючи їх зміст, розвиваючи художні здібності, навички колективної взаємодії. [1. с.5]

Таким чином, заохочення дошкільнят до любові до рідного краю, відстоювання національних цінностей, активної участі в громадських ініціативах виховує почуття відповідальності перед колективним добробутом. В додаток до цього, навчання дітей важливості поваги та плекання своєї державної мови, а також виховання почуття гордості за свою культурну спадщину ще більше зміцнює їхню національну ідентичність і готує їх стати активними та залученими громадянами в майбутньому.

Література:

1. Гавриш Н., Крутій К. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. Дошкільне виховання. 2015. №8. С. 2–7.
2. Державний Базовий компонент дошкільної освіти в Україні : Електронний ресурс. Режим доступу: <http://osvita.kr-admin.gov.ua> – Назва з екрану.)
3. Колоскіна О. А. Формування елементів національної свідомості учнів початкових класів у процесі навчання української мови та народознавства: автореф. дис ... канд. пед. наук: спец.: 13.00.07 «Теорія і методика виховання»; Східноукраїнський національний університет 201 імені Володимира Даля. Луганськ, 2009. 23 с.
4. Лещенко О. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку / О.Лещенко// Дошкільне виховання. — 2003. — № 9. — С. 12-16.
5. Лисенко Н.В. Етнопедагогіка дитинства. Навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 720 с.
6. Патріотичне виховання в ДНЗ [Текст] / уклад. І. І. Логвіненко, О. С. Тарасова, О. О. Христич, Л. А. Швайка. – Х. : ВГ «Основа», 2016. – 463 с.
7. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник / Т.І.Поніманська. — К.: Академвидав, 2006. — 456 с.

ОСВІТНІ ПРОГАЛИНИ В ІГРОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ковалевська Н.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
kovalevska_natala@ukr.net*

Пасічніченко А.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
pasichnichenkoan@gmail.com*

Зімакова Л.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
liliyazimakova1976@gmail.com*

Війна в Україні внесла значні корективи у роботу дошкільних закладів освіти. Педагогічні працівники мусять констатувати, що навіть діти дошкільного віку мають прогалини у знаннях та навичках. Діти дошкільного віку впродовж зазначеного періоду стали безпосередніми свідками бойових дій, руйнувань ЗДО, повітряних тривог, окупації, міграції внутрішньої і зовнішньої, проблем з електроенергією, що обмежувало доступ навіть до дистанційної освіти.

Освітні втрати – це прогалини у знаннях і навичках, які виникають під час освітнього процесу у порівнянні з стандартами освіти та очікуваними результатами навчальних здобутків [1].

Причинами освітніх втрат можуть бути загальні: пандемія, війна, природні катаклізми; індивідуальні: стан здоров'я дитини, соціальний статус сім'ї і т.і. В Україні на освітні втрати, що зумовила пандемія у 2020-2021 роках нашарувалися втрати, спровоковані повномасштабною військовою агресією сусідньої країни, що розпочалася 24 лютого 2022 року.